

Типографіка і шрифтове оформлення видань

(Typography and font design of publications)

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>18 Виробництво та технології</i>
Спеціальність	<i>186 Видавництво та поліграфія</i>
Освітня програма	<i>Технології друкованих і електронних видань</i>
Статус дисципліни	<i>Вибіркова</i>
Форма навчання	<i>очна(денна)/заочна</i>
Рік підготовки, семестр	<i>3 курс, осінній семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>4 кредити, 120 годин. Денна: лекції – 18 год., практичні роботи – 18 год., лабораторні роботи – 36 год., СРС – 48 год.</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Залік / МКР</i>
Розклад занять	<i>http://rozklad.kpi.ua</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу	<i>к.т.н, доцент кафедри ТПВ Клименко Тетяна Євгенівна, tetiana.klymenko@gmail.com к.т.н, доцент кафедри ТПВ Коротенко Олена Володимирівна, gushchaolena@gmail.com</i>
Розміщення курсу	<i>https://do.ipu.kpi.ua, campus.kpi.ua</i>

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Мета дисципліни — формування у студентів системних знань та розуміння принципів композиційної побудови шрифтів, графічних характеристик шрифту, історичних етапів розвитку шрифтів, етапи формування українського письма, вивчення сучасних варіацій українського скоропису, шрифтові стандарти на сучасні друкарські шрифти. Типографіка є однією з складових при створенні друкованих та електронних видань, тож отримані знання, навички та вміння допоможуть сформуванню професійний фундамент при створенні нових унікальних шрифтів та типографіки видань загалом.

Предмет дисципліни — проектування шрифтових гарнітур, створення нових поліграм шрифтів, редагування існуючих цифрових шрифтів, особливості сприйняття різних видів шрифтів.

Результати навчання:

знання: принципів створення типографських шрифтів та їх елементів; основ шрифтової графіки, форматів комп'ютерних шрифтів, шрифтових стандартів, засобів створення та редагування шрифтів, фірми розробники шрифтів.

вміння: розробляти нові унікальні шрифти та класифікувати існуючі типографські шрифти; обирати засоби управління шрифтами; вміння поєднувати історичні літери з

сучасною каліграфією, розробляти макети шрифтових логотипів, підбирати шрифти та готувати шрифтові файли, створювати нові форми шрифтової композиції друкованих та електронних видань, створювати рукописні шрифти.

досвід: використання програмного забезпечення для створення та редагування шрифтів; розробка макетів шрифтових логотипів, створення нових форм шрифтової композиції для друкованих та електронних видань, створення рукописних шрифтів.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Пререквізити дисципліни:

Циклу загальної підготовки: ЗО 14 Прикладна комп'ютерна графіка; **ЗО 23** Вступ до спеціальності; **ЗО 22** Технології обробки інформації.

Циклу професійної підготовки: ПО 1 Технології видавництва та поліграфії; **ПО 5** Конструювання видань.

Постреквізити дисципліни:

ПО 4 Проектування видавничо-поліграфічного виробництва. Частина 2. Проектування виробничих процесів; **ПО 7** Дипломне проектування.

3. Зміст навчальної дисципліни

Лекційний матеріал:

Лекція 1. Історія виникнення та розвитку шрифтів. Ранні рукописні форми. Типографські латинські шрифти. Історія кириличного шрифту.

Лекція 2. Етапи формування українського письма. Історія рукописного шрифту в Україні. Видатні розробники українських рукописних шрифтів.

Лекція 3. Шрифтова композиція. Просторові рішення лінійної та площинної композиції.

Лекція 4. Основні правила побудови логотипу та товарного знаку. Основні функції логотипу.

Лекція 5. Типографіка для друкованих та електронних видань.

Лекція 6. Основи типографіки та стилетворення. Правила та помилки у типографіці.

Лекція 7. Композиції фірмових товарних знаків.

Комп'ютерний практикум:

КП №1. Створення статті із застосуванням гарнітур різних типів.

КП №2. Робота із шрифтами. Підбір шрифтової пари при створенні рекламного банеру.

КП №3. Ієрархія у веб-дизайні. Створення ієрархії у текстових блоках.

КП №4. Розробка текстових логотипів. Кернінг і трекінг.

КП №5. Створення лонгріду.

КП №6. Іконочний шрифт. Додавання текстових іконок на сторінку.

КП №7. Створення шрифтової композиції «Літера-образ», «Слово-образ».

Практичні роботи:

ПР №1. Аналіз стилістичних особливостей шрифтів на протязі різних історичних періодів.

ПР №2. Каліграфія та лєтеринг. Вивчення базових елементів літер. Вивчення різних стилів каліграфічних шрифтів. Розробка каліграфічного напису та монограми.

ПР №3. Векторна побудова напису в Adobe Illustrator.

ПР №4. Створення лінійної та площинної шрифтової композиції.

ПР №5. Графемний аналіз текстового логотипу.

Модульна контрольна робота:

Модульна контрольна робота виконується у вигляді тесту за основними розділами дисципліни.

4. Навчальні матеріали та ресурси

Базова література:

1. Іваненко Т. О. Шрифтовий дизайн : основи : навч. посіб. Х.: ХДАДМ, 2019. 144 с.
2. Каталог шрифтів: довідник / уклад.: Денисенко С. М. Київ, 2019. 52 с.
3. Куленко М. Я. Основи графічного дизайну: підручник для студ. вищ. навч. закл. / М.Я. Куленко ; за редакцією Є. А. Антоновича ; МОН України ; Київський національний університет будівництва і архітектури. Київ: Кондор, 2018. 543 с.
4. Мітченко В. Каліграфія. Взаємовпливи шрифтів: теорія і практика; кирилиця і латиниця; історія і сучасність. Київ : Laurus. 2018. 288 с.
5. Лесняк В. Відтворення шрифтової спадщини. Київ: ArtHuss, 2020. 160 с.
6. Henestroza C., Meseguer L., Scaglione J. Jak projektować kroje pisma. Od szkicu do ekranu. Kraków: 2019. 144 s.
7. Middendorp J. Dutch Type. Druk Editions, 2018. 320 p.
8. Chris Campe. Designing Fonts. An Introduction to Professional Type Design. Thames and Hudson, 2021. 2016 p.
9. Знак. Українські товарні знаки. Krakow: Wydawnictwo Karakter, 2022. 160 с.

Додаткова література:

10. Різник М. Г. Письмо і шрифт. К. : Вища школа, 1978. 150 с.
11. Куленко М. Графіка шрифту. Київ : Вид-во КНУБА, 2004. 192 с.
12. Куленко М. Мистецтво шрифту. Книга перша. Київ: Альтерпрес, 2011. 140 с.
13. Іваненко Т. О. Оригінальність без меж: природа акцидентного шрифту. Харків: ХДАДМ, 2011. 184 с.
14. Брачевський М. Походження слов'янської писемності. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2007. 154 с.
15. Юрчишин В. Мистецтво книги / [Вибране з колекції Музею книги і друкарства України / упоряд.: В. Беліба та ін.]. Київ: Музей книги і друкарства України, 2015. 92 с.
16. Мітченко В. Естетика українського рукописного шрифту. К.: Грамота, 2007. 208 с.
17. Мітченко В. С. Формоутворюючі елементи літер як чинник розвитку українського скоропису // Українська академія мистецтва : дослід. та наук.-метод. пр. / НАОМА. Київ, 1998. Вип. 5. С. 115–120.
18. Запаско Я. Українська рукописна книга. Львів: Світ, 1995. 468 с.
19. Лагутенко О. Українська книжкова обкладинка першої третини ХХ століття. Київ: Політехніка, 2005. 124 с.
20. Утевська П. Невмирущі знаки. Київ: Веселка, 1981. 246 с.
21. Шевченко В. Композиція плаката. Харків: Колорит, 2004. 124 с.
22. Шпаков А. Художник і книга. Київ: Мистецтво, 1973. 256 с.
23. Яремчук О. Шрифтовий плакат у системі поліграфічного дизайну // Українська академія мистецтва. Київ: НАОМА, 2013. Вип. 20. С. 114-122.
24. Dodd R. From Gutenberg to OpenType: An Illustrated History of Type from the Earliest Letterforms to the Latest Digital Fonts. Ilex Press, 2006. 192 p.
25. Karen Cheng. Desining type. Yale University Press, 2006. 232 p.
26. Clair K. A typographic workbook: A primer to history, techniques and artistry / Kate Clair. – New York: John Wiley & Sons, Inc., 1999. – 371 p.
27. Hlavsa O. Typographia / O. Hlavsa. – Praha: SNTL, 1986. – 512 p.
28. Typosphere: new fonts to make you think. – Collins Design, 2007. – 192 p.

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Основні методи навчання для лекційних занять — пояснювально-ілюстративний метод чи інформаційно-рецептивний — одержання знань з електронних презентацій, навчально-методичної літератури та сприйняття та осмислення наведеної інформації, фактів, оцінок, висновків. Також наочний метод, де джерелом знань є ілюстраційні презентації спостережуваних наочних прикладів, демонстрація презентацій фірм-розробників і постачальників технологій, апаратно-програмного забезпечення, обладнання і матеріалів. Репродуктивний метод застосовується у процесі виконання практичних робіт, які виконуються за рекомендаціями на прикладах для засвоєння і відтворення засвоєваних знань.

Студенту на першому занятті видається весь перелік завдань комп'ютерного практикуму, методика їх оцінювання та календарний план виконання та захисту робіт.

Рівень опанування матеріалу (як практичного, так і теоретичного) визначається викладачем за результатами захисту кожного комп'ютерного практикуму.

Мета робіт комп'ютерного практикуму закріпити окремі теоретичні положення з типографіки видань виконанням певних відповідно сформульованих завдань за відповідною темою та набуття студентами умінь їх практичного застосування. Виконання завдань з комп'ютерного практикуму дає можливість поглибити теоретичні знання з дисципліни, а також опанувати практичні навички.

Практичні заняття та роботи комп'ютерного практикуму

Основне завдання циклу практичних занять та робіт комп'ютерного практикуму – більш глибоке вивчення окремих теоретичних питань, поданих в лекційному циклі.

№ з/п	Назва робіт	Кількість ауд. годин
<u>Комп'ютерний практикум:</u>		
1	КП №1. Робота із текстом у середовищі Figma. Створення стилів тексту.	4
2	КП №2. Робота із шрифтами. Підбір шрифтової пари при створенні рекламного банеру.	6
3	КП №3. Ієрархія у веб-дизайні. Створення ієрархії у текстових блоках.	6
4	КП №4. Розробка текстових логотипів. Кернінг і трекінг. 4.1. Розробка текстового логотипу для кафедри ТПВ	6
5	КП №5. Створення лонгріду.	4
6	КП №6. Іконочний шрифт. Додавання текстових іконок на сторінку.	6
7	КП №7. Створення шрифтової композиції «Літера-образ», «Слово-образ».	4
Всього		36
<u>Практичні роботи:</u>		
1	ПР №1. Аналіз стилістичних особливостей шрифтів на протязі різних історичних періодів.	4
2	ПР №2. Каліграфія і лєтеринг. Вивчення базових елементів літер. Вивчення різних стилів каліграфічних шрифтів. Розробка каліграфічного напису та монограми.	6
3	ПР №3. Векторна побудова напису в Adobe Illustrator.	4
4	ПР №4. Створення лінійної та площинної шрифтової композиції.	2

5	ПР №5. Графемний аналіз текстового логотипу.	2
Всього		18

6. Самостійна робота студента/аспіранта

Студенти самостійно поглиблюють теоретичні знання за тематикою лекційного матеріалу, а також в рамках самостійної роботи доопрацьовують завдання комп'ютерного практикуму, що розпочаті на аудиторних заняттях.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Відвідування лекцій та практичних занять, а також відсутність на них, не оцінюється. Однак, студентам рекомендується відвідувати заняття, оскільки на них викладається теоретичний матеріал та розвиваються навички, необхідні для виконання лабораторних робіт та практичних робіт.

При використанні чужих робіт і завдань, як своїх (плагіат), роботи студенту не зараховуються; за несвоєчасне виконання завдань, студенту можуть бути знижені бали.

Роботи комп'ютерного практикуму, практичні роботи мають бути не лише виконані, а й захищені, шляхом відповіді на поставлені викладачем запитання щодо етапів виконання робіт, теоретичного матеріалу тощо.

Порушення строків виконання та захисту робіт комп'ютерного практикуму та практичних робіт призводить до зменшення кількості балів, які студент може отримати за виконання та захист робіт. Всі роботи комп'ютерного практикуму, практичні роботи, МКР мають бути виконані та захищені до семестрового контролю.

Усі перескладання здійснюються відповідно до регламенту затвердженого у КПІ ім. Ігоря Сікорського.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Поточний контроль: відбувається як підсумок захисту робіт комп'ютерного практикуму, практичних робіт.

Результати виконання та захисту практичних робіт та тематичних завдань оголошуються кожному студенту окремо у присутності або в дистанційній формі та супроводжуються позитивними коментарями та зауваженнями стосовно помилок.

Пропущені контрольні заходи. Захист робіт комп'ютерного практикуму, лабораторних робіт без їх відпрацювання не допускається.

Календарний контроль: провадиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог силабусу.

Семестровий контроль: залік.

КП №1. Робота із текстом у середовищі Figma. Створення стилів тексту.	5	ПР1. Аналіз стилістичних особливостей шрифтів на протязі різних історичних періодів.	5
КП №2. Робота із шрифтами. Підбір шрифтової пари при створенні рекламного банеру.	10	ПР2. Каліграфія і лєтеринг. ПР 2.1. Вивчення базових елементів літер. ПР 2.2. Вивчення різних стилів каліграфічних шрифтів. ПР 2.3. Розробка каліграфічного напису та монограми.	10

КП №3. Ієрархія у веб-дизайні. Створення ієрархії у текстових блоках.	5	ПР3. Векторна побудова напису в Adobe Illustrator (монограма та напис)	5
КП №4. Розробка текстових логотипів. Кернінг і трекінг. 4.1. Розробка текстового логотипу для кафедри ТПВ	15	ПР4. Створення шрифтової композиції постерів. ПР 4.1. Розробка лінійної шрифтової композиції постеру ПР 4.2. Розробка площинної шрифтової композиції постеру	10
КП №5. Створення лонгріду.	10	ПР5. Графемний аналіз текстового логотипу (поставити так, щоб ця робота була перед лабораторною Розробка текстового логотипу)	5
КП №6. Іконочний шрифт. Додавання текстових іконок на сторінку.	10		
КР№7. Створення шрифтової композиції «Літера-образ», «Слово-образ»	10		
Сума за лабораторні роботи	65 балів	Сума за практичні роботи	35 балів
Сума балів за семестр			100

Студенти, які виконали всі умови допуску до заліку та мають рейтингову оцінку 60 і більше балів, отримують відповідну до набраного рейтингу оцінку без додаткових випробувань «автоматом».

Зі студентами, які виконали всі умови допуску до заліку та мають рейтингову оцінку менше 60 балів, а також з тими студентами, хто бажає підвищити свою рейтингову оцінку, на останньому за розкладом занятті з дисципліни в семестрі викладач проводить семестровий контроль у вигляді залікової контрольної роботи або співбесіди.

Умови допуску до семестрового контролю: виконання всіх робіт комп'ютерного практикуму.
Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

Кількість балів	Оцінка
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено

доцентом кафедри ТПВ, к.т.н. Тетяною КЛИМЕНКО, доцентом кафедри ТПВ, к.т.н. Оленою КОРОТЕНКО

Ухвалено кафедрою технології поліграфічного виробництва (протокол № 19 від 12.06.2023 р.)

Погоджено Методичною комісією НН ВПІ (протокол №7 від 22.06.2023 р.)

Затверджено Вченою радою НН ВПІ (протокол № 11 від 26.06.2023 р.)